

Biện pháp phòng ngừa bạo lực học đường cho học sinh trung học cơ sở tại Trường Cao đẳng Sư phạm Hoà Bình

Nguyễn Thị Hương May

GV. Trường CĐSP Hòa Bình

Received: 30/8/2024; Accepted: 6/9/2024; Published: 10/9/2024

Abstract: Based on a comprehensive analysis of the causes, forms and consequences of school violence, the article proposes some measures to prevent school violence for middle school students at Hoa Binh College of Education. From there, to raise the awareness of school violence prevention for students, limit violent acts occurring in the school environment and contribute to creating a healthy, safe, and happy learning environment.

Keywords: Violence, School violence, school violence prevention

1. Đặt vấn đề

Hiện nay, vấn nạn bạo lực học đường (BLHĐ) ngày càng có xu hướng gia tăng và gây nhức nhối trong các nhà trường. Bạo lực học đường ảnh hưởng nghiêm trọng đến sức khỏe thể chất và tinh thần của nạn nhân cũng như các đối tượng liên quan. Theo nghiên cứu, Việt Nam đang đứng ở vị trí đáng lo ngại về tỉ lệ BLHĐ. Các nghiên cứu không chỉ phản ánh về sự gia tăng số lượng mà còn chỉ rõ mức độ ngày càng nghiêm trọng, nguy hiểm của các vụ bạo lực học đường. Hiện tượng BLHĐ không chỉ giới hạn trong phạm vi một cá nhân hay một trường hợp cụ thể mà đã lây lan ra các trường học từ thành thị đến nông thôn. Đối tượng trong các vụ BLHĐ cũng rất đa dạng và phức tạp, gồm HS (HS) ở nhiều cấp học, đặc biệt là cấp Trung học cơ sở (THCS) và Trung học phổ thông (THPT). Đáng chú ý là đối tượng này ngày càng trẻ hoá và mức độ ngày càng nghiêm trọng. Hiện tượng này xảy ra không chỉ đối với HS nam mà còn xảy ra cả với HS nữ. Theo dữ liệu từ Bộ Giáo dục và Đào tạo, trong một năm học có đến gần 1600 vụ BLHĐ được ghi nhận. Các nạn nhân của BLHĐ thường rơi vào trạng thái tinh thần bị khủng hoảng, sợ hãi không dám đến trường, ảnh hưởng nghiêm trọng đến sức khỏe tâm thần. Trước những hậu quả nghiêm trọng đó, chúng tôi xây dựng các biện pháp phòng ngừa bạo lực học đường cho HS Trung học cơ sở tại Trường Cao đẳng Sư phạm Hoà Bình (CĐSPHB) với mong muốn góp phần xây dựng một môi trường học tập lành mạnh, an toàn, hạnh phúc.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Khái niệm bạo lực học đường

Căn cứ vào khoản 5 điều 2 của Nghị định 80/2017/NĐ - CP, bạo lực học đường là hành vi ngược đãi, đánh đập, bạo hành, làm tổn hại đến sức khỏe,

thân thể; sỉ nhục, lăng mạ đến danh dự và nhân phẩm; tẩy chay, cô lập, ruồng rẫy và những hành động gây ảnh hưởng nặng nề tới sức khoẻ tinh thần và thể chất của bạn học trong các tổ chức, cơ sở giáo dục.

Như vậy, bạo lực học đường là những hành vi gây tổn hại đến thể chất và tinh thần của người học trong môi trường học đường.

2.2. Nguyên nhân dẫn đến bạo lực học đường

Có nhiều nguyên nhân dẫn đến BLHĐ, chúng tôi xếp thành hai nhóm nguyên nhân chủ yếu sau:

a. Nguyên nhân chủ quan: Kiến thức về cuộc sống và về pháp luật của HS có hành vi bạo lực học đường còn nhiều hạn chế. Các em chưa nhận thức được hậu quả nghiêm trọng của các hành vi mà mình gây ra đối với bạn học, với thầy cô, với gia đình và với chính bản thân các em. Đồng thời các em thiếu hụt KN sống, KN giao tiếp ứng xử. Đặc biệt, đối với các em đang trong độ tuổi vị thành niên có những thay đổi lớn về đặc điểm tâm sinh lý, các em muốn thể hiện bản thân mình, muốn gây sự chú ý, muốn tỏ ra mình là người lớn, tính cách trở nên ương bướng, khó bảo, không nghe lời...

b. Nguyên nhân khách quan

- Gia đình thiếu sự quan tâm đến các em, phó mặc cho nhà trường quản lý, phụ huynh chưa gần gũi với các em nên những em này chưa có được nền tảng giáo dục tốt từ gia đình.

- Những em có hành vi bạo lực học đường có thể sinh ra trong một gia đình có xu hướng bạo lực. Các em thường xuyên chứng kiến những mâu thuẫn xảy ra trong gia đình mình như: bố mẹ cãi vã, thậm chí tác động vật lý ...

- Mô hình giáo dục của nhà trường chưa đúng cách, chưa hiệu quả, còn mang tính hàn lâm, ít chú tâm vào việc giáo dục nhân cách, văn hoá ứng xử cho

các em. Mặt khác, một số trường có xu hướng chạy theo thành tích, dẫn đến việc bao che cho các hành vi bạo lực, không thực hiện các biện pháp có tính rắn đe, giáo dục HS của mình.

- Môi trường sống xung quanh các em bị ảnh hưởng xấu bởi các văn hoá bạo lực trong phim ảnh, sách báo, game có xu hướng bạo lực. Các hình ảnh này đầy rẫy trên mạng internet không được kiểm duyệt khiến cho đối tượng vị thành niên tò mò và khám phá, từ đó khi nảy sinh những mâu thuẫn nhỏ với bạn học cũng khiến các em dễ mất kiểm soát cảm xúc và dẫn đến hành vi bạo lực.

2.3. Các hình thức bạo lực học đường

Bạo lực học đường có thể được thể hiện dưới các hình thức sau:

- Bạo lực có vũ khí: Đây là hình thức bạo lực học đường có tính chất nghiêm trọng, tác động đến thể chất của nạn nhân. Người thực hiện hành vi bạo lực có thể dùng các vật như gậy, dao, các vật sắc nhọn tấn công người khác trong trường học. Các em HS thể hiện hành vi bạo lực bằng các hình thức tác động vật lý như :Đánh bạn, xâm phạm đến cơ thể bạn học, gây tổn hại về mặt sức khỏe của bạn...

- Bạo lực tinh thần: Hình thức này không gây ra các tổn thương trên cơ thể nạn nhân nhưng gây tổn hại lớn về sức khỏe tinh thần. Biểu hiện cụ thể bằng các hành vi: Cô lập, nói xấu, đặt điều, lan truyền thông tin không đúng sự thật về bạn, gây ảnh hưởng xấu đến tinh thần của bạn, dùng lời lẽ lăng mạ, chửi bới, chỉ trích, đe dọa bạn; khủng bố bằng điện thoại, tin nhắn khiến bạn sợ hãi, khủng hoảng tâm lý.

- Bạo lực tình dục: Bạo lực tình dục là hình thức bạo lực gây ra tổn thương, hậu quả nặng nề về thể xác, tinh thần, tâm lý cho nạn nhân và gia đình nạn nhân. Các hành vi quấy rối, xâm hại tình dục xảy ra trong môi trường học đường diễn ra bằng những hình thức phức tạp, khó nhận diện.

- Các hình thức khác: Trốn lộn, chiếm đoạt tài sản, miệt thị hình thể, ...

2.4. Hậu quả của bạo lực học đường

Bạo lực học đường gây ra những hậu quả nghiêm trọng về thể chất và tinh thần của HS và của chính các em thực hiện hành vi bạo lực.

Đối với sức khỏe thể chất của các em bị bạo lực học đường: Sẽ gây ra những thương tích trên cơ thể, trường hợp nặng có thể nguy hiểm đến tính mạng của nạn nhân.

Đối với tâm lý: Sẽ ảnh hưởng tiêu cực đến tâm lý của HS bị bạo lực, gây ra cho các em sự lo âu, sợ hãi, bất an, uất ức và ám ảnh. Các em bị bạo lực học đường sẽ trở nên lầm lì, ít nói, mất tự tin, ngại tiếp xúc

với mọi người, lo sợ đến trường, thậm chí phát sinh các vấn đề về sức khỏe tâm thần. Điều này ảnh hưởng nghiêm trọng đến quá trình học tập của các em.

Còn đối với các em HS thực hiện hành vi bạo lực học đường cũng sẽ trở thành đối tượng bị thù hằn và bị ghét bỏ bởi các nạn nhân. Các bạn học cùng lớp xa lánh, ngại tiếp xúc. Ngoài ra, ở các em này cũng sẽ xuất hiện tâm lý lo lắng bị nạn nhân, gia đình và bạn bè nạn nhân trả thù. Các em sẽ phải đối mặt với việc nhà trường kỷ luật (đình chỉ học tập tạm thời hoặc có thể bị đuổi học); với các hành vi nguy hiểm, nghiêm trọng thì các em thực hiện hành vi này sẽ phải chịu sự truy tố của pháp luật. Quá trình học tập gián đoạn, tương lai của các em bị ảnh hưởng tiêu cực, gây ra những gánh nặng cho gia đình và cộng đồng.

2.5. Biện pháp phòng ngừa bạo lực học đường cho HS THCS tại Trường CĐSPHB

HS THCS tại Trường CĐSP là nhóm đối tượng luôn được quan tâm hàng đầu. Các em đang trong độ tuổi có những thay đổi lớn về thể chất và tâm lý. Nhiều em cũng xuất hiện các hành vi gây hấn, ương bướng, khó bảo, nghịch ngợm thái quá, phá phách lớp học, thích thể hiện cái tôi của bản thân...Do đó, chúng tôi đề xuất một vài biện pháp phòng ngừa bạo lực học đường tại nhà trường như sau:

a. Nâng cao nhận thức về nguy cơ, hậu quả của bạo lực học đường cho HS.

Tuyên truyền phổ biến cho các em HS THCS về biểu hiện, nguy cơ, hậu quả của vấn nạn bạo lực học đường thông qua các hình thức đa dạng như: lồng ghép nội dung vào các môn học, các buổi sinh hoạt lớp, tổ chức các buổi tọa đàm có sự tham gia tư vấn, tham vấn của chuyên gia; thông qua các cuộc thi tìm hiểu về bạo lực học đường,...để các em hiểu rõ hậu quả của nó mà không thực hiện các hành vi đó. Đồng thời, công tác tuyên truyền sẽ trang bị cho các em kiến thức, KN ứng phó nếu bị bạn học thực hiện các hành vi bạo lực học đường.

Để công tác tuyên truyền đem lại hiệu quả cao cần xây dựng kế hoạch cụ thể cho hoạt động này. Khi xây dựng kế hoạch tuyên truyền nhằm nâng cao nhận thức về nguy cơ, hậu quả của bạo lực học đường cho HS nói chung và HS các lớp THCS nói riêng cần đảm bảo cấu trúc sau:

- + Tên hoạt động:.....
- + Mục tiêu của buổi tuyên truyền:.....
- + Thời gian – địa điểm:.....
- + Hình thức và phương tiện:.....
- + Đối tượng tham gia:.....
- + Phân công trách nhiệm cụ thể cho các đối tượng:....

+ Nội dung cụ thể:.....

+ Đánh giá kết quả của buổi tuyên truyền:.....

b. Tổ chức các hoạt động giáo dục đa dạng, hấp dẫn, lôi cuốn HS tích cực tham gia.

Các hoạt động giáo dục trong nhà trường có ý nghĩa to lớn đối với việc phát triển mọi mặt cho HS. Nhà trường nên tổ chức các hoạt động mang tính nhân văn, có tính giáo dục nhằm định hướng nhân cách cho người học, giúp họ phát huy những đức tính tốt đẹp trong bản thân như:

+ Các hoạt động thiện nguyện, nhân đạo giúp các em phát huy tinh thần đoàn kết, tương thân tương ái, giúp đỡ lẫn nhau.

+ Hoạt động uống nước nhớ nguồn, đền ơn đáp nghĩa hình thành cho các em lòng biết ơn, tiếp nối truyền thống cao đẹp của dân tộc.

+ Tổ chức các hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp để phát triển tính chủ động, sáng tạo, tính trung thực, tinh thần đồng đội, tinh thần trách nhiệm cho các em

+ Hoạt động tuyên truyền về văn hóa ứng xử nhằm nâng cao KN giao tiếp, góp phần hạn chế các hành vi thiếu kiểm soát của các em.

+ Tăng cường các hoạt động tập thể để HS trong lớp thêm hiểu nhau, gắn bó và thắt chặt tình cảm bạn bè hơn. Các hoạt động phải có nội dung hấp dẫn, hình thức tổ chức phải phong phú, lôi cuốn HS tham gia một cách tích cực. Khi tham gia tích cực vào các hoạt động giáo dục, HS sẽ hạn chế tiếp xúc với thiết bị điện tử, ít có cơ hội tham gia những hoạt động vô nghĩa, không bổ ích.

c. Phối hợp chặt chẽ giữa các lực lượng giáo dục trong công tác phòng ngừa bạo lực học đường.

Phòng ngừa bạo lực học đường không chỉ là trách nhiệm của nhà trường mà của toàn xã hội. Vai trò của các lực lượng giáo dục trong công tác này là như nhau. Trong đó, môi trường gia đình là nền tảng giáo dục ban đầu. Phụ huynh cần nhận thấy rõ trách nhiệm của mình với con cái. Trước hết là việc tạo cho con em mình một môi trường sống lành mạnh, an toàn. Các thành viên trong gia đình quan tâm, yêu thương, đùm bọc, giúp đỡ lẫn nhau. Trẻ sẽ học theo cách ứng xử của bố mẹ và người lớn trong gia đình dành cho nhau. Chính vì lẽ đó, ông bà, bố mẹ phải là tấm gương sáng để con cái noi theo. Phụ huynh cần thường xuyên trao đổi với GV chủ nhiệm để nắm bắt tình hình học tập và rèn luyện của con em mình tại nhà trường.

Nhà trường là một môi trường giáo dục có kế hoạch, có mục đích, có nội dung, có phương pháp và hình thức tổ chức rõ ràng. Đây là lực lượng giữ vai trò chủ đạo trong quá trình giáo dục rèn luyện hình thành nhân cách cho người học. Nhà trường sẽ là cầu nối để

phối hợp với các lực lượng khác trong công tác giáo dục HS nói chung và công tác phòng chống bạo lực học đường nói riêng. Nhà trường cần tăng cường công tác kiểm tra, giám sát, thu thập, xử lý thông tin liên quan đến bạo lực học đường.

Bên cạnh vai trò của hai lực lượng này, không thể bỏ qua vai trò của các tổ chức đoàn thể khác như: Công đoàn, Hội phụ nữ, Đoàn thanh niên, Công an Phường, công an khu vực để thực hiện công tác phổ biến pháp luật đến HS trong nhà trường. Xã hội chung tay để phòng ngừa bạo lực học đường chính việc làm hiệu quả để giúp HS có môi trường học tập an toàn.

d. Xây dựng phòng tham vấn tâm lý học đường trong nhà trường

HS trung học cơ sở có rất nhiều vấn đề khó khăn tâm lý cần sự tham vấn, tư vấn của bố mẹ, người thân, thầy cô giáo... Tuy nhiên, không phải lúc nào các em cũng dễ dàng tâm sự, chia sẻ với người thân quen của mình. Các em cần một không gian ấm áp, bình an, một chuyên gia tâm lý có KN chuyên môn nghiệp vụ thân thiện, gần gũi để các em tin tưởng giải tỏa được những khó khăn đó. Với những em bị bạo lực học đường thì sức khỏe tâm thần đã vượt qua vùng an toàn, có nhiều em bị tổn thương, vật lộn và khủng hoảng. Các chuyên gia tham vấn tâm lý học đường sẽ giúp sức, định hướng cách giải quyết cho các em, khiến cho các em có thêm động lực để vượt qua khó khăn.

3. Kết luận

Phòng ngừa bạo lực học đường là việc làm cấp bách và vô cùng cần thiết trong các nhà trường hiện nay. Trước những hậu quả nghiêm trọng mà bạo lực học đường gây ra, mỗi lực lượng giáo dục cần thấy rõ vai trò và trách nhiệm của mình. HS dù ở lứa tuổi nào cũng rất cần sự quan tâm chỉ bảo, định hướng của người lớn, đặc biệt là của ông bà, bố mẹ, thầy cô giáo. Vì một môi trường học tập an toàn, thân thiện và hạnh phúc cần giúp cho các em HS Trung học cơ sở tại Trường CĐSPHB nói riêng và HS ở các nhà trường trong cả nước nói chung có thể hiểu biết rõ về các hành vi bạo lực học đường, giúp các em tránh xa các hành vi ấy, góp phần xây dựng môi trường học tập thân thiện, an toàn và hạnh phúc.

Tài liệu tham khảo

1. Trịnh Thị Anh Hoa, Lê Văn Anh, Lưu Thu Thủy (2018), *Cẩm nang Phòng chống bạo lực học đường cho HS trung học*, NXB GD Việt Nam. Hà Nội

2. Lưu Quang Hưng, Nguyễn Thu Trang, Ngô Thị Thanh Mai, Phạm Văn Tư, Nguyễn Thị Mai Hương (2019), *Công tác xã hội với vấn đề bạo lực học đường (DN)*, NXBGD Việt Nam. Hà Nội

3. <https://ums.vnu.edu.vn/bao-luc-hoc-duong-nguyen-nhan-va-bien-phap-phong-tranh/>